

POSTANOWIENIE

Dnia 7 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Sobutka

w sprawie z powództwa D. O.
przeciwko Ministerstwu Spraw Zagranicznych i Ambasadzie RP w A.
o odszkodowanie i zadośćuczynienie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 7 lutego 2024 r.,
skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie
z dnia 10 czerwca 2022 r., sygn. akt XIII Pa 110/21,

- I. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- II. odstępuje od obciążania powódki D.O. kosztami zastępstwa procesowego strony przeciwnej w postępowaniu kasacyjnym,**
- III. przyznaje od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie - na rzecz adwokata M. J. Kancelaria Adwokacka w W. kwotę 1.350,00 (jeden tysiąc trzysta pięćdziesiąt) złotych, powiększoną o należny podatek od towarów i usług, wraz z odsetkami, o których mowa w art. 98 § 1¹ k.p.c. - tytułem kosztów pomocy prawnej udzielonej skarżącej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Pozwem złożonym w dniu 1 kwietnia 2016 r., skierowanym przeciwko
Ambasadzie Rzeczypospolitej Polskiej w A., powódka D. O. wniosła

o zasądzenie od pozwanego kwoty 74.914 zł wraz z odsetkami od dnia doręczenia odpisu pozwu do dnia zapłaty - tytułem odszkodowania za naruszenie zakazu dyskryminacji oraz zasady równego traktowania w zatrudnieniu ze względu na zatrudnienie na czas nieokreślony, miejsce zamieszkania za granicą i płeć. Powódka wskazała, że na powyższą kwotę składa się: a) kwota 49.914 zł tytułem odszkodowania za naruszenie zakazu dyskryminacji oraz zasady równego traktowania w zatrudnieniu ze względu na zatrudnienie na czas nieokreślony, miejsce zamieszkania za granicą i płeć; b) kwota 25.000 zł tytułem zadośćuczynienia za naruszenie zakazu dyskryminacji oraz zasady równego traktowania w zatrudnieniu ze względu na zatrudnienie na czas nieokreślony, miejsce zamieszkania za granicą i płeć. Powódka wniosła także o sprostowanie świadectwa pracy w zakresie okresu zatrudnienia na podstawie umów o pracę oraz naprawienie szkody wyrządzonej wskutek wydania niewłaściwego świadectwa pracy. Powódka wskazała, że do naruszenia zakazu dyskryminacji oraz zasady równego traktowania w zatrudnieniu doszło zarówno w trakcie nawiązania stosunku pracy jak i w czasie ustalania warunków pracy oraz przy jego rozwiązaniu.

W piśmie z dnia 15 września 2016 r. powódka wniosła o wezwanie do udziału w sprawie Skarbu Państwa reprezentowanego przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych. Powódka sprecyzowała, że wnosi o zasądzenie od pozwanych solidarnie na jej rzecz kwot: a) 37.620 zł tytułem odszkodowania za naruszenie zakazu dyskryminacji oraz zasady równego traktowania w zatrudnieniu wraz z ustawowymi odsetkami od dnia doręczenia odpisu pozwu do dnia zapłaty; b) 25.000 zł za doznaną krzywdę w związku z naruszeniem zakazu dyskryminacji oraz zasady równego traktowania w zatrudnieniu wraz z ustawowymi odsetkami od dnia doręczenia odpisu pozwu do dnia zapłaty; c) 11.380 zł tytułem odszkodowania za wydanie niewłaściwego świadectwa pracy. Jednocześnie powódka wniosła o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o sprostowanie świadectwa pracy i żądała jego sprostowania poprzez wskazanie w nim, że powódka od dnia 16 września 1997 r. do dnia 30 września 2005 r. zatrudniona była przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych.

Wyrokiem z dnia 5 marca 2021 r. (sygn. akt VIII P 328/16), Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń

Spółecznych oddalił powództwo D. O. oraz nakazał Skarbowi Państwa - Sądowi Rejonowemu dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie wypłacić adwokat J. O. kwotę 5.400 zł powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu. Sąd Rejonowy zważył, że powództwo jako niezasadne podlegało oddaleniu w całości. W ocenie Sądu Rejonowego całokształt materiału dowodowego zgromadzonego w niniejszej sprawie nie pozwala na uznanie, że powódka była przez pozwanych dyskryminowana na tle płacowym w porównaniu do innych zatrudnionych pracowników z uwagi na niedozwolone kryterium dyskryminacyjne. Odnosząc się do kwestii wynagrodzenia powódki Sąd I instancji wyjaśnił, że pracownik dochodzący odszkodowania z tytułu naruszenia przez pracodawcę zasady równego traktowania pracowników w zakresie wynagrodzenia za pracę (art. 18^{3d} k.p.) powinien wykazać, że wykonywał jednakową pracę lub pracę o jednakowej wartości co pracownik wynagradzany korzystniej (art. 18^{3c} § 1 k.p.). W ocenie Sądu Rejonowego okoliczności niniejszej sprawy nie pozwalają na stwierdzenie, że powódka została odmiennie potraktowana od innych pracowników z uwagi na jakikolwiek kryteria dyskryminujące. Twierdzenia powódki w tym zakresie są całkowicie gołosłowne i nieuprawdopodobnione. Powódka nie wykazała w toku postępowania dowodowego, aby przytaczane przez nią okoliczności miały miejsce i stanowiły przejaw zróżnicowanego traktowania powódki względem pozostałych pracowników. Biorąc pod uwagę całokształt zebranego w niniejszej sprawie materiału dowodowego Sąd Rejonowy nie dopatrzył się, aby pracodawca wypowiedział powódce umowę o pracę z naruszeniem zasady równego traktowania czy zakazu dyskryminacji.

Po rozpoznaniu sprawy na skutek apelacji wniesionej przez D. O. od wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy - Śródmieścia w Warszawie z dnia 5 marca 2021 r. Sąd Okręgowy w Warszawie XIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, wyrokiem z 10 czerwca 2022 r., oddalił apelację. W ocenie Sądu Okręgowego rozważania poczynione przez Sąd I instancji należało uznać w istocie za zasadniczo trafne. Wprawdzie wątpliwości wzbudzała analiza kwestii przedawnienia, a mianowicie rozważania, co do zgłoszonego w tym względzie zarzutu przez pozwanych, jednakże mimo to zaskarżone rozstrzygnięcie odpowiada

prawu, wobec czego apelacja powódki podlegała oddaleniu w całości. Sąd II instancji podkreślił, że powódka D. O., wbrew twierdzeniom apelacji, nie posiadała statusu członka służby zagranicznej. Przypomniał także, że od dnia 16 września 1997 r. do dnia 30 września 2005 r. powódka D. O. była zatrudniona przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych, a następnie przez Ambasadę RP w A. na podstawie umów o pracę. Zgodnie z treścią art. 2 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o służbie zagranicznej, w skład służby zagranicznej nie wchodzi osoby zatrudnione w placówce zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie umowy o pracę zawartej na czas określony - wykonywania funkcji na placówce przez członka rodziny - chyba że są one członkami korpusu służby cywilnej. Okoliczności niniejszej sprawy nie dawały żadnych podstaw do uznania, jakoby powódka została odmiennie potraktowana od innych pracowników z uwagi na jakiekolwiek kryteria dyskryminujące, w tym nie sposób uznać, że była pomijana pośród pracowników delegowanych do odbycia szkoleń. W okolicznościach niniejszej sprawy nie sposób zatem twierdzić, że powódka była przez pozwanych dyskryminowana na tle płacowym w porównaniu do innych zatrudnionych pracowników z uwagi na niedozwolone kryterium dyskryminacyjne. Sąd Okręgowy podziela zatem w pełni wszelkie ustalenia Sądu I instancji w zakresie tego, że powódka nie wykazała w sposób dostateczny szkody i jej wysokości.

W skardze kasacyjnej z 16 stycznia 2023 r. pełnomocnik powódki zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie XIII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 10 czerwca 2022 r. w części - w zakresie pkt 1 wyroku w całości. Skargę kasacyjną oparł na naruszeniu przez Sąd Okręgowy przepisów prawa procesowego mających istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie:

- art. 378 § 1 k.p.c. w zw. z art. 380 k.p.c. w art. 235² § 1 pkt 2 i 5 k.p.c. w zw. z art. 328 k.p.c. w zw. z art. 327¹ § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., poprzez nierozpoznanie łącznie z apelacją zażalenia na postanowienie Sądu Rejonowego z dnia 5 marca 2021 r., mimo że wniosek - w postaci zarzutu naruszenia art. 235² § 1 pkt 2 i 5 k.p.c. - został sformułowany w apelacji i pominięcie wnioskowanych, a nierozpoznanych przez Sąd I instancji wniosków dowodowych, niepoczynienie przez Sąd Okręgowy w zakresie pominiętych wniosków dowodowych własnych ustaleń i niewskazanie w uzasadnieniu wyroku

tychże dowodów, a w konsekwencji wydanie orzeczenia bez uwzględnienia całości materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie i tym samym uznanie, iż pozwana nie dyskryminowała powódki w miejscu zatrudnienia, jak i nie naruszyła wobec niej zasad równego traktowania w zatrudnieniu;

- art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., poprzez ich niezastosowanie, co w konsekwencji doprowadziło do oddalenia prawidłowo zgłoszonego wniosku strony powodowej o zawieszenie postępowania niniejszego postępowania, pomimo toczącego się postępowania przed Sądem Okręgowym w Warszawie, XIV Wydziałem Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, sygn. akt XIV U 1813/20 - o podleganie ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia powódki w latach 1997 - 2006, której wynik miał charakter prejudycjalny w odniesieniu do rozstrzygnięcia niniejszego postępowania, w szczególności w kontekście naruszenia zasady niedyskryminacji wobec powódki z uwagi na ograniczenie dostępu do systemu ubezpieczeń społecznych, pomimo że pozostali pracownicy ten dostęp mieli, co z kolei było przejawem nierównego traktowania powódki z zatrudnieniu;

- art. 378 § 1 k.p.c., poprzez nierozważenie w sposób prawidłowy zarzutu obrazy prawa materialnego, tj. art. 291 § 1 k.p., w sytuacji, kiedy Sąd Okręgowy dostrzegł błąd Sądu Rejonowego w zakresie wadliwego uznania podniesionego przez stronę pozwaną zarzutu przedawnienia, a jednocześnie uznał rozważania tego Sądu za wiążące odnośnie przedawnienia roszczeń powódki.

Podnosząc powyższe zarzuty strona skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie, XIII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, z dnia 10 czerwca 2022 r. (sygn. akt XIII Pa 110/21), w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi, z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego, o zwolnienie powódki D. O. od ponoszenia kosztów sądowych postępowania kasacyjnego, oraz o zasądzenie na rzecz - adw. M. J. - kosztów pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu w postępowaniu kasacyjnym, nieopłaconych ani w całości, ani w części - według norm prawem przepisanych.

Jako podstawą przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania strona skarżąca wskazała art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wskazując, że skarga kasacyjna jest oczywiście

uzasadniona. Podniesione w skardze kasacyjnej zarzuty obraży prawa procesowego (art. 378 § 1 k.p.c. w zw. z art. 380 k.p.c. w art. 235² § 1 pkt 2 i 5 k.p.c. w zw. z art. 327¹ § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., art. 378 § 1 k.p.c.) stanowią, zdaniem pełnomocnika powódki, kwalifikowane naruszenie przepisów procedury.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pełnomocnik strony pozwanej wniósł o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, oddalenie skargi kasacyjnej - w przypadku przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz o zasądzenia od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna wywiedziona w niniejszej sprawie nie kwalifikuje się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie należy przypomnieć, że skarga kasacyjna podlega badaniu (na etapie przedsądu) w zakresie spełnienia przez nią warunków formalnych. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Nakładając na skarżących obowiązek wskazania i uzasadnienia oznaczonej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, czyli tak zwanego przedsądu, ustawodawca zagwarantował, że skarga kasacyjna, jako nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, będzie realizować funkcje publicznoprawne. Ograniczenie przesłanek, wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. do czterech ma, w konsekwencji, zapewnić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ustrojowo i procesowo będzie uzasadnione jedynie w tych przypadkach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne, a skarga nie stanie się instrumentem wykorzystywanym w każdej jednostkowej sprawie. Ostatecznie, nie w każdej

sprawie, nawet takiej, w której prawomocne orzeczenie zostało wydane w warunkach błędu w subsumpcji, czy też wyniku wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. W przeciwnym bowiem razie Sąd Najwyższy stałby się, wbrew obowiązującym przepisom, sądem trzeciej instancji, a jego zadaniem nie jest przecież dokonywanie korekty ewentualnych błędów w zakresie stosowania, czy też wykładni prawa, w każdej indywidualnej sprawie.

Podkreślenia wymaga także, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2022 r., I USK 434/21, Legalis nr 2740849).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w niniejszej sprawie oparty został na przesłance jej oczywistej zasadności (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Strona skarżąca, wskazując na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, nie uzasadniła swojego stanowiska w tym zakresie w sposób przekonujący. Tymczasem w motywach wniosku opartego na tej właśnie przesłance przedsądu powinien być zawarty wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie swych twierdzeń (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08, LEX nr 512050). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby

wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy przepisów prawa i doszukiwania się ich znaczenia (tak m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133). W niniejszej sprawie strona skarżąca nie wykazała istnienia tej właśnie przesłanki przedsądu.

Zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Oznacza to, że generalnie Sąd Najwyższy nie może ingerować w ocenę przydatności dowodów dokonaną przez sądy drugiej instancji, jest on bowiem tą oceną wręcz związany. Zarzut naruszenia art. 235² § 1 pkt 2 i 5 k.p.c. mógłby stanowić podstawę skargi kasacyjnej, gdyby zostało wykazane, że jego naruszenie mogło mieć wpływ na wydane rozstrzygnięcie, bowiem doszło do naruszenia art. 227 k.p.c. poprzez niewykazanie faktów mających istotne znaczenie lub też, w wyniku pominięcia dowodu nie zostały ustalone wszystkie istotne okoliczności sprawy. Z taką sytuacją nie mamy do czynienia w niniejszej sprawie.

Jeżeli natomiast chodzi o zarzut naruszenia art. 177 § 1 pkt 1 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. to należy pamiętać, że zawieszenie postępowania w postępowaniu apelacyjnym może nastąpić, jeżeli rozstrzygnięcie sprawy zależy od wyniku innego toczącego się postępowania sądowego. Chodzi tu o zależność wynikającą z rozstrzygnięcia kwestii prejudycjalnej, która stanowi element podstawy

rozstrzygnięcia sprawy. Zawieszenie postępowania na tej podstawie ma charakter fakultatywny i jest pozostawione uznaniu sądu. W ocenie Sądu Okręgowego nie sposób stwierdzić jakoby tocząca się pod sygn. akt XIV U 1813/20 sprawa o podleganie D. O. ubezpieczeniom społecznym miała wpływ na rozstrzygnięcie niniejszej sprawy. Wywód zawarty w skardze kasacyjnej sprowadza się więc jedynie do zaprezentowania przez skarżącego własnej oceny potrzeby zawieszenia postępowania w sprawie.

Natomiast ustanowiony w art. 378 § 1 k.p.c. obowiązek rozpoznania sprawy w granicach apelacji oznacza zarówno zakaz wykraczania poza te granice jak i nakaz rozważenia wszystkich zarzutów i wniosków podniesionych w apelacji. Sąd II instancji wyjaśnił, że z uwagi na okoliczność, że strona powodową nie podniosła w istocie żadnych twierdzeń dotyczących się błędnego zakwalifikowania zarzutu przedawnienia przez Sąd Rejonowy, jak również zgłosiła nazbyt ogólny zarzut naruszenia art. 291 § 1 k.p., Sąd odwoławczy nie miał podstaw do kwestionowania rozważań dokonanych przez Sąd I instancji w kwestii wspomnianego przedawnienia.

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono zgodnie z art. 102 k.p.c. oraz § 16 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 15 ust. 1 pkt 2 i § 8 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie opłat ponoszonych przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 2631).

[SOP]

[a!]